

Gömöri Géza Kereskedelmi Iskolai Tablója

Ez az iskolai tabló a kereskedelmi iskolában készült. Először Újpesten jártam abba a gimnáziumba, amelyikben volt egy-két tanár, aki nem szerette a nevemet sem -- Grünbaum. Nem tettek soha semmilyen sértő megjegyzést rám, de nem éreztem jól magam ott. Én voltam az egyik legjobb rajzoló az osztályban, de matematikából annyira rosszul álltam, hogy a tanárok behívták apámat, és azt tanácsolták, jó lenne, ha elmennék máshova, mert különben megbuktatnak. A negyedik gimnázium végén, amikor apám Pestújhelyen adott el lisztet, egy pékkel nagyon jóban volt, és mivel akkor már az iskolákban is nagy antiszemitizmus volt, azt mondta ez a pék: 'Tudod, hol nincs antiszemitizmus? A Pestújhelyi Római Katolikus Felső Kereskedelmi Iskolában. Ott nem lehet politizálni.' És garantálja azt, hogy oda felvesznek. Van is ott mindig egy-két zsidó az osztályban. Az igazgató pap, pápai prelátus volt, Stumpfnek hívták. Azt mondta, hogy 'aki belép valamilyen pártba, legyen az a Szociáldemokrata Párt vagy a Nyilas Párt, az tűnjön el az iskolából, kirúgom. Itt nem lehet politizálni.' Ez az iskola egy katolikus, humanitárius iskola volt, és tulajdonképpen nem volt ott semmiféle zsidózás, nem is lehetett, mert a Stumpf nem engedett semmiféle vallási megkülönböztetést. Rajtam kívül még két zsidó volt az egész iskolában. És ez a Stumpf keresett nekünk egy zsidó kántort, akihez járnunk kellett hittanra. Hogy ne csak a katolikus hittant hallgassuk, tanítás után 1 órakor el kellett mennünk minden héten egyszer ehhez a kántorhoz. A közelben volt egy zsidó iskola, és oda is jártunk hittant tanulni. Három osztálytársam volt az újpesti gimnáziumban, akikkel jóban voltam, azokat hívtam magammal Pestújhelyre, a kereskedelmi iskolába. 'Gyertek át velem!', mondtam nekik. 'Sokkal jobb, mint a gimnázium.' Ők is rosszul álltak matematikából. Gyertek, legalább együtt leszünk. Egymás mellett ültünk a padban is. Az egyik Szabó Lóránt, aki a nyilas plakátokat tépdeste. A másik Lukács Antal volt. A Lukács Antal nagyon vallásos [keresztény] gyerek volt. Ő a Zeneművészeti Főiskolánál zeneesztéta lett, és aztán megváltozott. A neve ma megtalálható a Dohány utcai zsinagógánál azon a fán, amelyen azoknak a neve van, akik zsidókat mentettek. Mert Lukács Antal a Wallenbergnek az egyik újpesti megbízottjával tartotta a kapcsolatot. A Spitz Putyi osztálytársamat, akinek magyarosított neve Hegyesi Pista, ő mentette meg. A legkülönbözőbb helyeken bújtatta Újpesten, mert az apja zsidó

volt, az anyja keresztény, hát így zsidónak számított. Megmentett még valakit, és engem is keresett, de én akkor már Szombathelyen voltam. Később kapott egy mellhártyagyulladást, és tíz-tizenöt évvel ezelőtt meghalt. A Fürst Sándor volt a harmadik, az is velem járt. Vele történt, hogy összeverekedett egy Simon nevezetű fiú osztálytársunkkal. Valamilyen megjegyzést tett rá, valami olyasmit, hogy 'Nem úgy viselkedsz, ahogy itt kellene!'. Erre az meg visszakérdezte, hogy 'Miért? Talán én nem vagyok ide való?', és akkor összeverekedtek. De nem zsidózta le a Fürstöt, az biztos. Rosszalkodtunk az osztályban, mint más gyerekek. Például a könyvviteltanárunk fehér köpenyére mindig fekete tintát fecskendeztünk a tollunkból, úgy, hogy ő nem vette észre, csak később, akkor mindig berohant, hogy ki volt. Meg a gyors- és gépírótanárnőnek mindig gombostűt tettünk a feneké alá. Ilyeneket csináltunk, nagyon jó hangulat volt ebben az iskolában. 1940-ben érettségiztem [A mellékelt érettségi tabló szerint 1941-ben érettségizett. -- A szerk.], Pestújhelyen. Györgydeák Jenő volt az osztályfőnököm, nagyon rendes volt velem. Mikor leérettségiztünk, mindenkitől megkérdezte, hogy ki mi akar lenni, hova megy. Egyetemre megyek, bankba megyek, mondták a többiek. 'És te hova mégy?' -- kérdezi tőlem. 'Nem tudom, engem nem vesznek föl sehova.' Megsimogatta a fejem -- soha nem fogom elfelejteni --, és odasúgta a fülembe -- 1940-ben! [azaz: 1941-ben] --, 'ha vége lesz a háborúnak, és a németek elbuknak, akkor mindenhova fölvesznek'. És ezt nem felejtettem el. Mikor a húszéves érettségi találkozónk volt, 1960-ban, akkor én már a Gázművek vezérigazgató-helyettese voltam, az osztályfőnökünk is ott volt. És attól kezdve minden évben húsvétkor, karácsonykor, kocsit küldtem érte, odajött hozzánk, mindig adtam neki valami különleges ajándékot, gázöngyújtót meg ilyeneket. Össze-vissza ölelkeztünk. Mondtam neki, hogy nem tudom elfelejteni azt, ahogy 1940-ben megsimogatott és mondta, hogy belőled az lesz, amit akarsz.